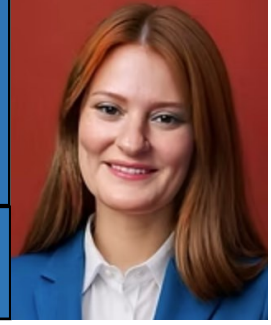

KOMŞULUK DUVARLARI SİTELERLE DEĞİŞEN SOSYAL DİNAMİKLER

SERPİL AHU SAĞDIÇ

Lavanta kokularının içinden geçiyor adımlarım. Kulaklıklarımdaki müziğe rağmen çocukların şen kahkahalarını duyabiliyorum. Kimi yanımdan bisikletiyle geçiyor, kimi top sahasında futbol oynuyor. Yüksek duvarların ardında bambaşka bir dünya var gibi. *Ama işin aslı, etraftaki seslerin sahipleri birbirlerini ya hiç tanımıyor ya da yalnızca kısa sohbetler etmişler.* Büyük siteler, şehir hayatının karmaşasından uzaklaşmak isteyenler için bir tür sığınak gibi. Geniş yeşil alanlar, güvenli girişler, spor salonları, yürüyüş yolları...

kapılara gönderilirdi. Şimdi ise aynı blokta hatta aynı katta yaşayanlar birbirinin yüzünü bile doğru düzgün görmeden yıllar geçirebiliyor. *Yüksek duvarlar yalnızca fiziksel değil, duygusal bir mesafe de yaratıyor. Güvenlik uğruna kurulan sınırlar, toplumsal etkileşimi sınırlıyor.*

Sosyolog **Zygmunt Bauman**, modern şehirlerin giderek “akışkan” bir hale geldiğini; bireylerin güvenlik arayışının ise onları kapalı, kontrollü mekânlara yönelttiğini söyler. Ona göre güvenlik ile özgürlük arasındaki denge

Dışarıdaki kalabalık, gürültü ve belirsizlikten kaçmak isteyenler için ideal bir yaşam alanı gibi görünüyor. *Ancak bu konforun bir bedeli var; sosyal bağların zayıflaması...* Eskiden mahallelerde insanlar birbirini tanır, çocuklar sokakta birlikte oynar, komşular kapı önünde sohbet eder, ufak ihtiyaçlarda bakkala gitmek yerine komşudan rica edilirdi. “Akşam müsaitseniz size geleceğiz” demek için çocuklar

sürekli kayar ve site yaşamı da bu kaymanın somut bir örneğidir. Benzer şekilde kent sosyoloğu **Manuel Castells**, şehirlerdeki mekânların, yalnızca fiziki değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin de örgütlendiği bir alan olduğunu vurgular. Site yaşamı, bu ilişkilerin doğallığını kesintiye uğratarak “mahalle ruhunu” törpülemektedir.

Türkiye’de de bu dönüşümü inceleyen araştırmacılar vardır. **Ayşe Buğra**, yeni konut projelerinin toplumsal ayrışmayı hızlandığını, farklı gelir gruplarını birbirinden kopardığını belirtir. Kent bilimci **İlhan Tekeli** ise siteleşmenin planlı bir yaşam vaadiyle ortaya çıktığını, ancak zamanla komşuluk ilişkilerini zayıflattığını dile getirir. Sosyal psikologların araştırmaları da gösteriyor ki, sitelerde yaşayan bireyler daha fazla güvenlik hissine sahip olsalar da aidiyet ve komşuluk bağları, geleneksel mahallelere kıyasla daha düşük seviyede kalıyor.

Bu siteler bir yandan bireye özel alanlar sunarken, diğer yandan topluluk olma hissini törpülüyor. Komşuluk ilişkileri yerini “*merhaba*”larla sınırlı tanışıklıklara bırakıyor. Çocuklar güvenli alanlarda oynarken, farklı yaş gruplarının bir arada bulunabileceği doğal sosyal ortamlar azalıyor. **Jane Jacobs’ın** yıllar önce vurguladığı gibi, *şehirlerin ruhunu*

sokaktaki karşılaşmalar, tesadüfi etkileşimler, farklı yaş ve kimliklerin birlikteliği oluşturur. Kapalı siteler ise tam da bu çeşitliliği ve kendiliğinden olan yaşamı sınırlıyor.

Peki bu bir kaçış mı, yoksa yeni bir yaşam biçimi mi? Belki de ikisi birden. İnsanlar artık daha kontrollü, daha planlı bir çevrede yaşamak istiyor. Ama bu tercihin bireyin sosyal ihtiyaçlarını ne kadar karşıladığı tartışmalı. *Konfor ve güvenlik uğruna, tesadüfi karşılaşmaların, sokak kültürünün ve mahalle ruhunun kaybolduğu bir düzene doğru gidiyoruz. Sonuç olarak, büyük yaşam alanlarına sahip siteler, şehirdeki kaostan uzaklaşmak isteyenler için bir çözüm olabilir. Ancak bu çözüm, beraberinde yeni sorular da getiriyor. Konfor mu, topluluk mu? Güvenlik mi, etkileşim mi?* Belki de asıl mesele, bu ikilemin içinde dengeyi bulabilmekte yatıyor.